

To Vima, 28. November 2011

Χανς-Βέρνερ Σιν: «Να κάνετε τα χρέη σας δραχμές»

Ο γερμανός οικονομολόγος, υπέρμαχος της αποχώρησης της Ελλάδας από το ευρώ, μιλάει στο «Βήμα»

[Νίκος Χειλάς](#)

Είναι ο τελευταίος των Μοϊκανών. Ο Χανς-Βέρνερ Σιν ανήκει στους ελάχιστους επιφανείς οικονομολόγους στη Γερμανία, που συνεχίζουν να υποστηρίζουν την αποχώρηση της Ελλάδας από την ευρωζώνη. Οι περισσότεροι άλλοι ομότεχνοί του, όπως, για παράδειγμα, οι πέντε «σοφοί» οικονομικοί εμπειρογνώμονες της γερμανικής κυβέρνησης, τάσσονται ενδιάμεσα υπέρ της παραμονής της σε αυτήν - και για το δικό της καλό, αλλά κυρίως για να αποφευχθεί η μετάδοση του ιού της χρεοκοπίας και σε άλλα κράτη-μέλη.

Κατά παράδοξο τρόπο ωστόσο, η «αναχρονιστική» θέση της αποχώρησης ξαναγίνεται τελευταία μοντέρνα. Κι αυτό επειδή το αντίθετό της, η παραμονή, γίνεται όλο και δυσκολότερη - παρά το σχηματισμό της τρικομματικής κυβέρνησης στην Αθήνα και παρά τις υποσχέσεις της συμφωνίας της 27^{ης} Οκτωβρίου. Το θέμα αποκτά καινούρια επικαιρότητα.

Οι απόψεις είναι βέβαια διχασμένες: Ένα μέρος της Αριστεράς υποστηρίζει την αποχώρηση επειδή θεωρεί την ευρωζώνη εκ του πονηρού και καταστρεπτική για τις αδύναμες χώρες.

Ο κ. Σιν, αντίθετα, εκφράζει τη νεοφιλελεύθερη αντίληψη της εξόδου. Το βασικό του κριτήριο για τη σωστή ανάπτυξη της οικονομίας των αδύναμων χωρών είναι η ανταγωνιστικότητα, το μέσο για αυτό, η δυνατότητα υποτίμησης του νομίσματος - κάτι που μπορεί να γίνει μόνο σε μια χώρα με απόλυτη νομισματική αυτονομία. Κι όλα αυτά στο πλαίσιο μιας θεωρητικά ελεύθερης, αλλά ουσιαστικά υποταγμένης στα καρτέλ αγοράς.

Η ανάλυσή του καταλήγει σε μια πρόβλεψη για τη μελλοντική κατάσταση στην Ελλάδα, που όσο εφιαλτική και να είναι, δεν φαίνεται πλέον απίθανη. Η έξοδος θα είναι ίσως το επόμενο βήμα, σε περίπτωση που αποδειχθούν αναποτελεσματικές οι συμφωνίες της 27^{ης} Οκτωβρίου.

Ο 63χρονος Χανς-Βέρνερ Σιν (Hans-Werner Sinn) είναι καθηγητής οικονομολογίας στο πανεπιστήμιο του Μονάχου και διευθυντής του Ινστιτούτου Οικονομικής Έρευνας του Μονάχου ifo. Το πλήρες κείμενο της συνέντευξης έχει ως εξής:

Έχετε ταχθεί επανειλημμένα υπέρ της αποχώρησης της Ελλάδας από την ευρωζώνη. Γιατί;

Επειδή θέλω να βοηθήσω την Ελλάδα. Αν η χώρα κρατήσει το ευρώ, τότε, στην καλύτερη περίπτωση θα υποστεί μια πολύχρονη στασιμότητα, στη χειρότερη έναν εμφύλιο πόλεμο. Μέσω της φτηνής πίστωσης, που έφερε το ευρώ, η χώρα έχει φουσκώσει πληθωριστικά και έχει ένα γιγαντιαίο έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών, που δεν θέλει να χρηματοδοτήσει πλέον κανείς. Για να φτάσει το επίπεδο τιμών της Τουρκίας και να γίνει ανταγωνιστική πρέπει να ρίξει τις τιμές και τους μισθούς κατά 30%, αν όχι κατά 50%. Και αυτό δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μια νομισματική ένωση. Η υποτίμηση είναι αδύνατη, επειδή οι τιμές είναι άκαμπτες - τόσο προς τα πάνω όσο και προς τα κάτω.

Ο εμφύλιος πόλεμος είναι πολύ πιθανότερος σε περίπτωση κάθετης μείωσης των μισθών. Γιατί δεν γίνεται ανασυγκρότηση της οικονομίας χωρίς υποτίμηση;

Ακόμα και αν τα συνδικάτα έδειχναν κατανόηση, θα παράμενε το πρόβλημα, ότι οι επιχειρήσεις της πραγματικής οικονομίας θα εξωθούνταν στη χρεοκοπία, επειδή θα διατηρούσαν τα τραπεζικά τους χρέη σε ευρώ, ενώ ταυτόχρονα η αξία των ενεργητικών τους, όπως τα ακίνητα, θα έπεφτε σε περίπτωση πραγματικής μείωσης των μισθών και των τιμών. Υπάρχει λοιπόν μόνο μια διέξοδος: Η αποχώρηση από την ευρωζώνη και η υποτίμηση όλων των εσωτερικών και εξωτερικών χρεών. Τα ελληνικά χρέη θα μετατραπούν σε δραχμές και η δραχμή θα υποτιμηθεί. Έτσι θα ξαναγίνει η χώρα ανταγωνιστική.

Η αποχώρηση είναι λοιπόν για σας αναγκαστική και αναπότρεπτη...

Ναι από οικονομική άποψη. Σκεφτείτε μόνο τις επιτυχίες που είχαν η Φινλανδία και η Σουηδία μέσω της υποτίμησης τη δεκαετία του 90. Δεν εννοώ με αυτό οπωσδήποτε νομική αποχώρηση. Η Ελλάδα θα μπορούσε να επαναφέρει προσωρινά τη δραχμή, αλλά να μείνει τυπικά μέλος της ευρωζώνης και αργότερα, μετά την υποτίμηση και τη σταθεροποίηση της οικονομίας της, να επιστρέψει στη νομισματική ένωση.

Έχει δοκιμαστεί ήδη επιτυχώς αυτή η συνταγή της υποτίμησης στην Ευρώπη του ευρώ;

Φυσικά όχι. Αλλά έχουμε εμπειρίες με εσωτερικές υποτιμήσεις χωρίς έξοδο από μια νομισματική ένωση. Η Ιρλανδία, για παράδειγμα, μείωσε τις τιμές κατά 12% τα τελευταία 4 χρόνια και έγινε πάλι ανταγωνιστική. Σε αυτή τη βάση θα έπρεπε η Ελλάδα να κάνει υποτίμηση κατά 36%. Και αυτό δεν πρόκειται να το επιτύχει.

Έχει περάσει και η Γερμανία από τέτοιες δοκιμασίες;

Σίγουρα. Στο μεσοπόλεμο, στη δημοκρατία της Βαϊμάρης, που ως γνωστό τερματίστηκε το 1933 με την αναρρίχηση των ναζιστών στην εξουσία, η Γερμανία βρισκόταν μπροστά σε παρόμοιο αδιέξοδο με την Ελλάδα. Όλοι υποτιμούσαν το νόμισμά τους έναντι του χρυσού,

αλλά η Γερμανία έπρεπε να πληρώνει τις πολεμικές αποζημιώσεις σε μάρκα του Ράιχ, που δεν επιτρεπόταν να υποτιμηθούν. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η χώρα εξαναγκάστηκε σε πρόγραμμα λιτότητας μέσω αναγκαστικών διαταγμάτων. Οι τιμές έπεσαν σε τέσσερα χρόνια, από το 1929 έως το 1933, κατά 23%. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η χώρα εξωθήθηκε στο άκρο ενός εμφύλιου πολέμου. Αυτό δεν ήταν καλό παράδειγμα προς μίμηση.

Θεωρείτε την υποτίμηση απαραίτητη για την ανάκαμψη μιας μη ανταγωνιστικής οικονομίας;

Σίγουρα. Από τότε που ανακοινώθηκε η καθιέρωση του ευρώ, το 1995, και μέχρι το 2008, δηλαδή για 13 χρόνια, η Γερμανία προέβη σε πραγματική υποτίμηση κατά 22% έναντι των εμπορικών της εταίρων - όσο δηλαδή και την τετραετία 1929-1933 υπό τον τότε καγκελάριο Μπρουννινγκ. Μόνο που τώρα είχαμε 13 χρόνια γι αυτό. Αυτό ήταν όντως δυνατό, αλλά σε ένα μακρύ χρονικό διάστημα και όχι χωρίς δυσκολίες. Η Γερμανία υπέφερε πολύ υπό το ευρώ, επειδή υπήρξε μια μαζική έξοδος κεφαλαίων από τη χώρα. Είχαμε το χαμηλότερο ποσοστό επενδύσεων στον ΟΟΣΑ και το χαμηλότερο ποσοστό αύξησης σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Είχαμε μαζική ανεργία - και η αιτία για όλα αυτά ήταν το ευρώ. Αλλά κάναμε πραγματική υποτίμηση. Χάρη σε αυτή, η Γερμανία έγινε πάλι ανταγωνιστική. Και αυτή η διαδικασία θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στην Ελλάδα, μόνο που εκείνη θα έπρεπε να κάνει διπλάσια υποτίμηση, χωρίς όμως να έχει, όπως εμείς, 13 χρόνια στη διάθεσή της.

Το αντίθετο μοντέλο είναι μια πολιτική της ανάπτυξης. Τα πλεονάσματα, που θα προέκυπταν από αυτήν, θα χρησιμοποιούνταν στη συνέχεια για την εξάλειψη των χρεών. Έτσι θα μπορούσαν να αποφευχθούν η υποτίμηση του νομίσματος και η μείωση των εισοδημάτων.

Όχι. Η ανάπτυξη ανεβάζει τα εισοδήματα και μαζί τους και τις εισαγωγές. Η κατάσταση χειροτερεύει έτσι. Το εξωτερικό έλλειμμα ανεβαίνει ακόμη ταχύτερα, το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών επίσης. Το ζητούμενο είναι λοιπόν μια επιλεκτική ανάπτυξη, η οποία θα επιτρέπει την αύξηση μόνο της εξαγωγικής οικονομίας και όχι της εισαγωγικής. Και αυτό γίνεται μόνο με την υποτίμηση του νομίσματος.

Το πιο αδύναμο σημείο μιας αποχώρησης είναι βέβαια ότι η Ελλάδα θα διατηρήσει τα χρέη της σε ευρώ.

Σε καμιά περίπτωση. Η πρότασή μου είναι, τα χρέη να μετατραπούν σε δραχμές. Αυτό είναι εφικτό, επειδή τα χρέη αυτά υπόκεινται στο ελληνικό δίκαιο. Το κυρίαρχο ελληνικό κράτος έχει το δικαίωμα να μην τα εξοφλήσει, να τα εξυπηρετεί υπό άλλες προϋποθέσεις, ή να τα μετατρέψει σε δραχμές. Ο τελευταίος είναι και ο μοναδικός δρόμος για να κρατήσει άθικτους τους ισολογισμούς των επιχειρήσεων. Κι αυτό επειδή και στις δυο πλευρές του ισολογισμού, την ενεργητική και την παθητική, θα βρίσκονται δραχμές. Αν, αντιθέτως, η χώρα παραμείνει στο ευρώ και ρίξει τις τιμές εωσότου γίνει ανταγωνιστική, τότε οι ισολογισμοί των επιχειρήσεων της πραγματικής οικονομίας θα διαταραχθούν πλήρως, επειδή τα χρέη στις τράπεζες καθώς και στο εξωτερικό θα μείνουν σε ευρώ. Έτσι θα υποτιμηθούν μόνο τα ενεργητικά στην αριστερή πλευρά της λίστας, κάτι που θα σπρώξει όλους τους δυνατούς θεσμούς συμπεριλαμβανομένου και του κράτους στην υπερχρέωση. Ας υποθέσουμε ότι θα γίνει μια υποτίμηση κατά 50%. Τότε, το ελληνικό ακαθάριστο εθνικό εισόδημα θα πέσει κατά το μισό, ενώ το ποσοστό του ελλείμματος θα διπλασιαστεί από 150% σε 300%. Μόνο η αποχώρηση από την ευρωζώνη και η μετατροπή των εξωτερικών χρεών σε δραχμές μπορεί να εμποδίσει την αύξηση του ποσοστού χρέωσης.

Η διεθνής Ένωση Τραπεζών IFF προτείνει στην Αθήνα να θέσει τα νέα ελληνικά ομόλογα, που θα αντικαταστήσουν μέσω του κουρέματος τα παλιά, υπό βρετανικό δίκαιο. Είναι μια καλή πρόταση;

Δεν θα το έκανα σε καμιά περίπτωση. Η Ελλάδα δεν θα έβγαινε ποτέ πάλι από το φαύλο κύκλο των χρεών. Έτσι θα έχανε το εργαλείο του κουρέματος μέσω υποτίμησης, το «hair cut». Η χώρα θα βρισκόταν στην παγίδα, και μάλιστα για πάντα. Οι επενδυτές θα αποκτούσαν μεγαλύτερες δυνατότητες παρέμβασης στη χώρα. Η Ελλάδα θα έκανε τραγικό σφάλμα, εάν επέτρεπε κάτι τέτοιο.

Θεωρείτε την απειλή της τρόικας, ότι αν ο Αντώνης Σαμαράς δεν βάλει την υπογραφή του κάτω από τη συμφωνία της 27^{ης} Οκτωβρίου, θα διακοπεί κάθε χρηματιστική βοήθεια, συνάδουσα με τη δημοκρατία;

Ναι. Οι διασώστες θέλουν να σιγουρευτούν, ότι και η αντιπολίτευση τηρεί τους κανόνες. Εάν δεν το κάνει, δεν υπάρχει βοήθεια. Κανείς δεν είναι υποχρεωμένος να παράσχει βοήθεια. Τους κανόνες τους θέτει εκείνος που τη δίνει.

Δεν φοβάστε, ότι το ταμπλόιντ «Bild Zeitung» καταχράται τις θέσεις σας για την καμπάνια της εναντίον των «φαλιρημένων Ελλήνων»;

Μέχρι τώρα δεν το έκανε. Γιατί να το κάνει στο μέλλον; Τα επιχειρήματά μου είναι πολύ περίπλοκα και οικονομικά για την «Bild Zeitung».